

BENEDEK SZABOLCS

„Minden történet cipeli a maga lemezét”

MARTON LÁSZLÓ TÁVOLODÓ: BAKELITSZOMJ

Kalligram Kiadó
Pozsony, 2013
144 oldal, 2600 forint

Fölösleges okoskodásnak tűnik, ám unos-untalan szeretem elmondani: a bakelit igazából vinil. Mármost hogy azok a zenehallgatásra alkalmas fekete korongok, közepükön színes címkével, vinilből készülnek, és túl azon, hogy egyik is, másik is műanyag, igazából nincs közük a bakelithez. Utóbbinak köztudomásúlag jellegzetes szaga van, emlékezzünk csak vissza a Magyar Posta hajdani, piros, zöld és vajsínű telefonkészülékére. A hanglemezeknek azonban nincsen szaga – és nem föltétlen azért, amiért a pénznek sincs. Hiába emlegeti Murakami Haruki is az 1Q84 című regényében a fekete zenekorong bakelitszagát, ez tévedés, annak legföljebb vinilszaga lehet.

Na de ez, itt és most, lássuk be, szórszálhasogatás. A vinil-lemez nálunk bakelit. Valamikor és valamiért ekként rögzült, így emlegetjük. S ha már itt tartunk, említsük meg azt a mostanában sűrűn emlegetett zenepiaci trendet is, miszerint visszatérőben vannak a bakelitlemezek. A letöltések előretörésével az ezüst színű CD-k egyre inkább a feledésbe csúsznak, ám a rajongók és a szakértők (szakszóval mondva: az audiofilek) továbbra is szeretnék kézbe venni és nem csupán virtuálisan birtokolni a zenét. Ehhez pedig a bakelitlemez a legjobb választás, ami az audofil élményeken túl kétségkívül a legéletszagúbb. Marton László Távolodó például – ahogy új kötetéből is kiderül – 2005-ben tért vissza hozzá.

„Marton László Távolodó vagyok, újságcikkeket és novellákat írok. Már régóta nem izgatnak a könyvek, és elkerülöm az írókat is, de az írás azért megmaradt. Naplót is írok, most letűnt, régi lemezekről éppen. És ahogy a lemezjátszón pörögnek, időnként úgy beleszédülök, hogy ami mögöttem van, az elém kerül, és ami előttem, az mögém, és közben testet öltenek a hangok, mintha még beszívhatnám az illatukat.”

A fenti sorok egy, a hajdan szeretett nőhöz szóló e-mailből valók, de bekerültek a kötetbe is, ily módon indokolván annak jogosultságát és célját. Marton László Távolodó

zenei naplója, olykor füves könyve 2011-re datálódik. Az évszámot mindjárt a január 17-ei keltezésű, a Trabant együttesre és az *Eszkimó asszony fázikra* vonatkozó bejegyzésből ki lehet találni. Ekkor látogatott haza Méhes Marietta és lépett majdnem három évtized után újra színpadra Víg Mihályékkal, de fellelhetünk további utalásokat is a könyvidőre vonatkozóan (pl. az ugyancsak zenerajongó Václav Havel halála, vagy a Moszkva tér át/visszakeresztelése). A szöveg alapvetően mégse a jelenre reflektál, sokkal inkább a múltra, olykor az egészen közeli közelmúlt. Gyermekévek, ifjúkori szerelmek, házasságok és válások, kedvenc négylábúak, munkahelyek, rég látott ismerősök váltják egymást a kötet lapjain, a beatkorszaktól kezdve az első Sziget-fesztiválokig.

Egyéb hiányosságaim mellett azt is be kell vallanom, hogy nem vagyok zeneszakértő. Sőt zenei érdeklődésem majdnem kizárólag egyetlen együttes ténykedése körül forog. A Marton László Távolodó kötetében említett lemezek jelentős részét nem ismerem (bevallom, nem számoltam meg, hány korongról esik szó, de nagyon sokról). Tudatlanságom, most legalábbis azt tapasztaltam, tulajdonképpen jó dolog, így ugyanis egy csomó új ismeretet szerezhettem a Chase együttes tragédiájától kezdve az ausztrál underground történetén át addig, hogy miként került a Yardbirds a *Nagyításba*. A könyvnek ugyanakkor mégse ezek az igazi erősségei, elvégre attól, hogy felmondjuk az utóbbi néhány évtized zenetörténelmét, még nem csinálunk irodalmat. Marton László Távolodó viszont író, mégpedig jó író: mondatai pontosak, jelzői a helyükön vannak, észrevételei találóak.

A *Bakelitszomjat* nevezhetnénk egyik oldalról szubjektív zenetörténetnek, ám annál több – egy még véget nem ért korszak és egy életút hanglemezben elbeszélte hiteles lenyomata. Nagyon profánul szólva azt mondhatnánk, hogy a rock and roll és Márai Sándor minieszékből összeállt naplóinak hatását lehet benne felfedezni. Na és olykor Bukowskiet, akiről különben azt jegyzi föl M.L.T., hogy „(...) az én esetem. Ráadásul egyre többen tudják rólam. A múltkor is azt írta rólam egy faszi, hogy én akarok a magyar Bukowski lenni. És ha jól értetem, nem hízelgésnek szánta. (...) De hogy van köztünk valami, az tény. Nem fogom kifejtteni. Csak ne lett volna olyan avétos a zene ízlése.” Bukowski egyik elhíresült portréja mindenestre ott van Marton László Távolodó lakásában, ez a kötet egyik fotójából is kiténik. (Jut eszembe, a képek is jók.)

Feledném az olyan hangzatos, ám rég elkoptatott szólamokat, hogy az „öreg hippí”, meg sex, drugs & rock’n’roll és így tovább. Nem erről van szó. Hanem arról, hogy ez a könyv egyik érv amellet, hogy mennyire igazuk lehet azoknak, akik úgy vélik, hogy a zene a legerősebb, legkifejezőbb és legérzékibb művészet. Marton László Távolodó egész élete és minden műve a zenéről szól, a zenével kapcsolatos. S itt nem csak az olyasmikre gondolok, hogy például életrajzi párhuzamot von Patti Smithszel, akinek és az élettársának ugyanúgy nem volt pénzük koncertre vagy moziba, és mindig ugyanazokat a lemezeket hallgatták odahaza, mint ahogy az ifjú Marton László Távolodó és akkori szerelme is; vagy hogy M.L.T. 1992-ben, az első Klezmatiks-koncertjén élte át, hogy milyen jó zsidónak lenni („addig nem sok örömet találtam benne, bár különösebben nem is foglalkoztatott”). Az, hogy milyen érzés beszerezni az *Illések és pofonok* című lemez első, dupla borítós, mono kiadását, vagy milyen volt anno az Omegával pingpongban forgózni, színfolt és érdekes dolog. Ám ha a vénákban folyton dübörög a rock and roll, az akkor is egyedi írói világot hoz létre, amikor éppen nem a zenéről esik szó, hanem mondjuk a néhai édesanya hajdani zárójelentéséről, vagy a húsz év után újrakezdet tanításról („ugyanaz a lemez”). A *Bakelitszomj*nak ezek az életszagú etűdök a legerősebb, a legmélyebb, egyben a legmegindítóbb részei.